

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
КОНДУР ОКСАНИ СОЗОНТІВНИ
на дисертацію ТИМОШЕНКО Валентини Іванівни
**«Формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх
менеджерів у закладах вищої освіти»,**
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Глобальні соціально-економічні, інформаційно-технологічні, урбаністичні трансформації суспільства здійснюють системний і скоординований вплив на галузі освіти, науки й інноватики, спонукають до створення нових та удосконалення традиційних освітньо-наукових систем, інституцій ЗВО через зміни у стратегічних напрямках студентоцентрованого навчання. Дослідження теоретичних і методологічних аспектів професійної підготовки майбутніх менеджерів з комунікативними компетентностями зв'язку актуалізується протиріччями між: станом якості організації освітнього процесу формування комунікативних компетентностей зв'язку та необхідністю модернізації навчально-методичного та інформаційно-технологічного забезпечення професійної підготовки менеджерів у ЗВО; глобальними і соціальними вимірами академічної мобільності та обмеженнями життєвого простору безпеки й якості здобуття освіти менеджерами в умовах цивільних обмежень пандемії; аксіолого-акмеологічними потребами менеджерів до комунікативної взаємодії на рівнях, у типах і за семантикою професійної підготовки та відсутністю нормативно-правових гарантій інформаційної безпеки особистості громадянина України.

Дослідження виконано відповідно до плану Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2016–2021 рр.) та відображає наукові дослідження у межах науково-дослідних тем «Теорія і технологія навчання у системі професійної освіти» (ДР № 0115U000552, 2015–2017 рр.), «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР № 0117U004914, 2016–2019 рр.). Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 6 від 29 жовтня 2015 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Оцінюючи дисертаційне дослідження В.І. Тимошенко, варто наголосити, що структурно робота є обґрунтованою, логічно побудованою, а її складові – взаємопов'язаними. Авторкою чітко визначена мета дисертаційного дослідження, яка полягає в теоретичному та методичному обґрунтуванні освітнього процесу формування комунікативної компетентності зв'язку в професійній підготовці менеджерів у закладах вищої освіти (ЗВО). Як засвідчує аналіз дисертаційного дослідження, науковий апарат визначено коректно, він відповідає вимогам до такого рівня робіт і є достатнім для розв'язання окреслених дисертанткою завдань, які послідовно демонструють розгортання етапів теоретико-методологічного дослідження. Прослідковується відповідність мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження задекларованій темі.

Об'єктом дослідження було обрано професійну підготовку майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти.

Предметом дослідження визначено процес формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень та висновків забезпечується застосуванням сучасних методів наукового пізнання: загальних теоретичних (контент-, івент-аналіз теоретико-методичних засад наукового тезаурусу та вокабуляра щодо інформаційної безпеки у сфері освіти, науки й інноватики), спеціальних теоретичних (аксіологічний та причинно-наслідковий, прогностичний та системний аналіз якості комунікативної взаємодії реалізації академічного потенціалу ЗВО ефективності забезпечення досягнення цілей); організації процесу професійної підготовки за видами діяльності; навчально-науково-пізнавально-діяльнісній; емпіричні методи та методики статистичної обробки даних. Результати педагогічного експерименту дали змогу дисертантці досягнути мети та здійснити теоретичне та методичне обґрунтування освітнього процесу формування комунікативної компетентності зв'язку в професійній підготовці майбутніх менеджерів у ЗВО. Пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації, притаманні повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Розділи дисертації поєднані загальною метою дослідження і в них, відповідно до

плану дослідження, розкривається його об'єкт і предмет. Здійснене здобувачкою ґрунтовне вивчення джерельної бази (240 найменувань) дало змогу досягнути встановлених цілей у завданнях, на розв'язання яких було спрямоване дослідження.

Зміст автореферату відображає зміст дисертації та досить повно висвітлює її важливі аспекти, основні положення та висновки. Структура, зміст, результати дослідження й основні висновки, викладені в авторефераті, відображають основні положення дисертації. Дисертанткою подано відомості про структуру та обсяг дисертації, інформацію про публікації за темою дисертації та уточнено особистий внесок у працях, написаних у співавторстві.

У першому розділі «Методологічне обґрунтування формування комунікативної компетентності зв'язку у майбутніх менеджерів як педагогічна проблема» обґрунтовано нормативно-правове та технічне регулювання інформаційної безпеки та гарантії доступу до інформаційних даних. Встановлено, що об'єктами інформаційно-комунікаційної безпеки соціокультурних форм організації управління професійної підготовки є управлінська свідомість та відповідальність, психо-компенсаторна здатність менеджерів з адекватно-врівноваженою психікою, інформаційно-комунікаційні системи зв'язку, що складають інформаційну архітектуру сфери освіти, науки й інноватики та суспільної системної діяльності на засадах сталості, розвитку державних інтересів. Сформульовано визначення «комунікативна компетенція зв'язку» як когнітивний комплекс знань, умінь та навичок комунікативної взаємодії інформаційно-комунікаційного спілкування (мовленнєве, математичне, кодово-знакове, синхронної природовідповідності, трансцедентне, інтерактивно-перцептивне, вербально-невербальне, тактильне, органолептичне, акустичне), що одночасно забезпечує набір стратегічних комунікацій у майбутнього менеджера з дотриманням правил постулатів «Міжнародного Білля про права Людини», захисту особистого простору та персональних даних.

У другому розділі «Інформаційно-методичне забезпечення організації освітнього процесу формування комунікативної компетентності в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти» розроблено науково-методичне, інформаційно-аналітичне забезпечення професійної підготовки майбутніх менеджерів, обґрунтовано інформаційно-аналітичний базис організації соціокультурних форм професійної підготовки майбутніх менеджерів та адміністративно-комунікативне регулювання академічного потенціалу ЗВО. Здійснено івент-аналіз для дослідження подвійного ряду обробки інформаційного базису комунікативної взаємодії організації адміністративного управління

у ЗВО, що визначається за класифікаційними ознаками: менеджерського превалювання суб'єктного явища лідерства; функціонально-цільового призначення суб'єкта управління; організаційно-управлінських впливів на об'єкт, стосовно якого суб'єкт діє; транспарентності у послідовності системи аналітико-інформаційного абрису моніторингу стану та розвитку прогнозування та моделювання систем різного рівня за типами й у видах організації цільового призначення. Розроблено структурно-функціональну схему реалізації організаційно-педагогічних умов формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО.

У третьому розділі «Розроблення та верифікація проєктованої моделі формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти» теоретично обґрунтовано та спроектовано модель формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО; підтверджено ефективність методики інформаційно-аналітичної організації соціокультурних форм професійної підготовки майбутніх менеджерів з експертним оцінюванням проєктованої моделі згідно запитів соціально-економічного замовлення для гармонізації сфери освіти, науки й інноватики та суспільної діяльності для сталого розвитку у *функціонально-цільовій підсистемі* зреалізованих засад методологічних *принципів* – наукового пізнання системної методології, організації освітнього процесу, навчально-пізнавальної діяльності, системного аналізу якості; *семантики професійної підготовки* : адміністрування процесом професійної підготовки, навчально-науково-пізнавальної діяльності, комунікативного зв'язку.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження. Щодо новизни результатів дисертаційного дослідження слід відмітити, що дисертанткою уперше: обґрунтовано, розроблено та експериментально верифіковано модель формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО, в якій функціонально взаємодіють підсистеми : функціонально-цільова, змістовно-методологічна, організаційно-технологічна та релевантна; виявлено організаційно-педагогічні умови формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО, а саме: сприятливе інформаційно-комунікаційно-технологічне середовище студентоцентрованого навчання з портативністю освітніх програм, наукових та соціальних сервісів, гармонізація сфери освіти, науки й інноватики, система управління якістю в ЗВО із засобами технічного регулювання на засадах освітньої політики; конкретизовано «дерево цілей» щодо забезпечення інформаційно-комунікаційного суверенітету зв'язку соціокультурних форм з

адміністративним управлінням підготовкою менеджерів у ЗВО; теоретично обґрунтовано зміст і структуру визначення комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО; уточнено та удосконалено понятійно-категоріальний апарат, що належить до наукового тезаурусу проблеми інформаційної безпеки у сфері освіти, науки й інноватики апарату дослідження комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО; зміст понять «компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність зв'язку», «інформаційно-комунікаційна безпека соціокультурних форм організації адміністративного управління професійної підготовки менеджерів»; критерії (комунікаційно-мотиваційний, партисипативно-конативний та інформаційно-ноосферний) та рівні (середній, достатній, високий) сформованості комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти; освітньо-змістові модулі дисциплін для майбутніх менеджерів – менеджменту та освітньої політики, методології наукового дослідження та навчання професійно-орієнтованих, фахових та спеціальних дисциплін; форми, методи та засоби за організацією навчально-науково-пізнавальної діяльності та місцем дислокації за дидактичною метою; подальшого розвитку набули методичні рекомендації професійної підготовки менеджерів з комунікативної компетентності зв'язку у ЗВО.

Необхідно зазначити, що розроблені дисертанткою наукові положення та навчально-методичні матеріали достатньо широко апробовано й впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти різних регіонів України, про що свідчать відповідні довідки з Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (№ 09-10/1998 від 21.10.2020 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (№ 683 від 27.10.2020 р.), Бердянського державного педагогічного університету (№ 51-08/62 від 22.10.2020 р.), Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (№ 103 від 21.09.2020 р.), Державного університету телекомунікацій (№ 02/63 від 15.10.2020 р.), Київського коледжу зв'язку (№ 01/24-2-21 від 10.09.2020 р.).

Значення для науки і практики отриманих автором результатів і рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації. Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні навчально-методичного та інформаційно-технологічного забезпечення освітньо-змістовного модуля навчальних дисциплін – технічного регулювання інформаційного

менеджменту у ЗВО, інформаційно-комунікаційних технологій у сфері освіти, науки й інноватики; упроваджено методiku навчання спеціальних та професійно-орієнтованих дисциплін для інформаційно-комунікаційної сфери організації процесу професійної підготовки менеджерів; конкретизовано методiku організації освітнього процесу – галузі знань менеджерів у сферах 07 Управління та адміністрування (073 Менеджмент за освітньою програмою «Менеджмент сфери інфокомунікацій»), 12 Інформаційні технології (123 Комп'ютерна інженерія та 172 Телекомунікації та радіотехніка); систематизовано інформаційно-телекомунікаційні платформи мережевої організації суб'єкт-суб'єктної та суб'єкт-об'єктної взаємодії між надавачами та здобувачами освіти, стейкхолдерами та громадськістю.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Основні теоретичні та практичні результати здійсненого дослідження відображено у 14 публікаціях, серед них 3 колективні монографії, 6 статей у наукових фахових виданнях (в тому числі наукометричних) України у галузі педагогіки; 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, віднесеному до міжнародних наукометричних баз даних; 4 тези у збірниках матеріалів конференцій.

У цілому дисертаційна робота Тимошенко Валентини Іванівни характеризується самостійністю наукового пошуку та достатнім рівнем теоретичного узагальнення, а достовірність одержаних результатів підтверджується аналізом достатнього обсягу літературних джерел, вдало підібраними та застосованими методами дослідження, репрезентативністю вибірки, математичним та статистичним перетворенням якісного та кількісного аналізу емпіричних даних, а також апробацією на конференціях різного рівня.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Структурна побудова та зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, що наведені в авторефераті дисертантки, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Тимошенко Валентини Іванівни, можна висловити деякі зауваження та побажання:

1. У розділі 1 «Методологічне обґрунтування формування комунікативної компетентності зв'язку у майбутніх менеджерів як педагогічна проблема» в пп. 1.1 «Нормативно-правове та технічне регулювання інформаційної безпеки та гарантії доступу до інформаційних даних» та у розділі 2 «Інформаційно-методичне забезпечення організації

освітнього процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів» у пп. 2.2 «Інформаційно-аналітичний базис організації соціо-культурних форм професійної підготовки майбутніх менеджерів» детально проаналізовано світові мережі комунікативної взаємодії та обміну практично-корисним досвідом між закладами вищої освіти, їх освітньо-науковими системами та імплементацією національної професійної підготовки до рівня кращих світових аналогів, проте не вказано яким чином це забезпечено у НПУ імені М.П. Драгоманова.

2. У розділі 2 «Інформаційно-методичне забезпечення організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів» на рис. 2.1 дисертанткою візуалізовано структурно-функціональну схему реалізації організаційно-педагогічних умов формування комунікативних компетентностей зв'язку майбутніх менеджерів у ЗВО на основі міжнародного досвіду комунікативної взаємодії систем, проте зі схематичного зображення не зрозуміло на яких рівнях та об'ємах інформаційного впливу здійснюється їх реалізація.

3. У розділі 3 «Розроблення та верифікація проектованої моделі формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти», у підрозділі 3.1 «Проектування моделі формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти» дисертанткою розроблено модель формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у ЗВО, яка відображає новизну захисних положень педагогічної розвідки, в якій симбіотично узгоджено складові у підсистемах професійної підготовки, занадто здеталізовано у організаційно-технологічній підсистемі методи та засоби формування однойменної компетентності, але варто було б вказати в яких ЗВО вони застосовуються цілісно або частково.

4. Дисертанткою розроблено пакет діагностичних засобів на усіх етапах педагогічного експерименту, який потребує систематизації у моніторинговій системі освітніх вимірювань.

5. Подання іншомовних інституційних найменувань потребує коригування за статутними положеннями.

Загальні висновки й оцінка дисертації.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів, їх практичну значущість, а також відповідність поданої роботи вимогам щодо кандидатських досліджень, є всі підстави стверджувати, що дисертація «Формування комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти» повністю відповідає вимогам МОН України, зокрема пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових

ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24. липня 2013 р., а дисертантка Тимошенко Валентина Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

О.С. Кондур

